Pracovní list

Euripides - Médea

V ukázce se Iáson dozvídá o smrti svých synů.

ukázka

MÉDEIA
Nač páčíš dveře? Hledáš-li snad mrtvoly a pachatelku, mne, ó nech té námahy a netřes vraty! Chceš-li něco ode mne, mluv, co ti libo: rukou se jich nedotkneš! Mně tento vůz dal otcův otec Hélios, by ochránil mne před rukama nepřátel.
IÁSÓN
Ty vyvrheli, ženo nejvýš protivná i mně i bohům, všemu rodu lidskému, tys měla sílu proklát mečem děti své, ty, jejich matka, a v nich zničilas i mne, a vykonavši tento zločin bezbožný, máš ještě smělost dívati se na slunce a zemi? Kletba tobě! Dnes to jasně zřím, však tenkrát jsem byl slepý, když jsem z domova, z té divočiny, vedl si tě do Řecka, tu bídnici, jež otce, vlast svou zradila! Tvých činů kletbu na mne bozi svalili. Tys bratra zavraždila v rodném domě tvém a tak jsi vešla na mou krásnopřídou loď: to byl tvůj začátek! A potom stala ses mou chotí, zrodilas mi děti, synky dva, a z líté žárlivosti jsi je zabila! Ó, toho nebyla by žádná z řeckých žen se dopustila! A já jsem ti před nimi dal přednost, vzal jsem si tě, zmar a zkázu svou, ne ženu, líté zvíře! Skylly, běsnící kdes na západě, ty jsi ještě divější! Však tebe neranil bych ani tisíci snad nadávkami – ty jsi drzost vtělená: zhyň, hnusný tvore, krví dětí zbrocený! Mně zbývá jenom oplakávat osud svůj. Já nebudu se těšit z mladé manželky, a dětí, jež jsem zplodil, jež jsem vychoval, už neoslovím zaživa – jsou ztraceny!
MÉDEIA
K těm slovům tvým bych mohla velmi obšírně ti odvětiti. Ale otec Zeus to ví, co já ti prokázala, a jaks jednal ty. Tys nesměl, nesměl mého lože zneuctít a žije slastný život, vysmívat se mně, a nesměla mne beztrestně tvá princezna ni tchán tvůj Kreón vypuditi ze země! Nuž chceš-li, jmenuj si mě třebas ohavou či lítou zvěří nebo divným netvorem: však jsem tvé srdce ranila, jak zasloužíš!
IÁSÓN
Ty trpíš také, sdílíš muka činů svých!
MÉDEIA
Však trpím ráda, jen když ty se nesměješ!
IÁSÓN
Mí synové, jak zlou vám osud matku dal!
MÉDEIA
Mé děti, zhynuly jste vášní otcovou!
IÁSÓN
Jak to? Což moje pravice je zničila?
MéDEIA
Ó ne, však nevěra a nový sňatek tvůj!
IÁSÓN
Nuž tys jim z žárlivosti usoudila smrt?
MÉDEIA
Což myslíš, že to ženu pranic nebolí?
IÁSÓN

Ba dobrou ne; však ty jsi veskrz ničemná.
MÉDEIA *(ukazujíc na děti)*
Hle, těch už není: to tě bude hrýzt a hrýzt!
IÁSÓN
Oh, žijí v děsné klatbě, jež tě bude štvát!
MÉDEIA
Však vědí bozi, kdo byl rány původcem!
IÁSÓN
Ba jistě vědí, jak je podlé srdce tvé!
MÉDEIA
I pukni záštím! Syta jsem tvých nadávek.
IÁSÓN
A já tvých také: lehký bude rozchod náš!
MÉDEIA *(krčíc rameny)*
Co mohu dělat? Rozchodu si přeji též!
IÁSÓN
Však nech mi mrtvé! Pohřbím je a oplakám.
MÉDEIA
Oh, nikdy! Já je pohřbím vlastní rukou, já, tam v Héřině svatém háji na vyšehradě, by nezhanobil hrobu nikdo z nepřátel a snad jich nevyhrabal. A lid korintský má konat ode dneška slavné oběti, by usmířena byla vražda bezbožná. Než já se odeberu nyní do Athén, kde v Aigeově domě najdu přístřeší. A ty, jaks bídný, tak i bídně zhyň, ať se ti trpce vymstí, že sis mě kdy vzal!
IÁSÓN
Nechť zhubí tě Lítice dětí tvých a pomsty duch!
MÉDEIA
Ký bůh či démon tě vyslyší, ty zrádce přátel a mamiči lstný?
IÁSÓN
Krev synů ti, ohavo, na rukou lpí!
MÉDEIA
Jdi domů a pochovej mladičkou choť!
IÁSÓN
Já půjdu, jsa oloupen o syny své.
MÉDEIA
Teď neplač: jen počkej, až budeš stár!
IÁSÓN
Ó synové drazí!
MÉDEIA
Však matce své jen!
IÁSÓN
A přece je zabila!
MÉDEIA
K žalosti tvé!
IÁSÓN
Ó běda, já nebohý! Děťátka má, jak toužím zlíbati drahý váš ret!
MÉDEIA
Ha, nyní je voláš a laskat je chceš, a dříves je zavrhl!
IÁSÓN *(vztahuje ruce)*

Probůh, ó přej mi tělíček něžných se dotknouti jen!
MÉDEIA
Ó nikdy! Je marné tvé lkání.
(Odjíždí)
IÁSÓN *(volá za ní)*
Ó Die, zda zříš, jak odmítá mne, jak trpím od toho netvora, té zuřivé lvice, jež vraždí svůj plod?! Nuž vykonám aspoň, co mohu a smím: chci plakat a kvílet a k nebesům lkát a volám bohy, ať svědky mi jsou, žes děti mi zhubila a že mi těl se dotknouti bráníš i pohřbíti je! Kéž nikdy, nikdy jsem nezplodil jich, bych nemusel zřít, jak zhynuly rukama tvýma.

Vysvětlivky

Skylla – dcera krále Nísa. Zamiloval se do ní krétský král Mínós. Později ji opustil a bozi ji proměnili v jakéhosi ptáka.
Lítice – lítá, zuřivá bytost
vyšehrad – opevněná vyvýšená část města, doslovný název pro akropolis

Otázky k textu

Čím zdůvodňuje Médea smrt svých dvou synů a proč brání Iásonovi, aby děti pohřbil?
Koho zavraždila Médea kromě svých synů?
V ukázce se objevují některé božské postavy. Jmenujte je a vysvětlete na nich princip Deus ex machina.
Pomocí slovníku ozřejměte původ slova vyvrhel a objasněte význam slova kletba.
O jaký jazykový tvar se jedná u slova vykonavši? Pokuste se najít v textu další jazykové odlišnosti od současné češtiny.
Vysvětlete spojení „Jsi vešla na mou krásnopřídou loď.“ O jaký jazykový prostředek se jedná?

Poznámka :
V našem hlavním městě se nachází stejnojmenná významná památka a je tak i pojmenována část města. Znáte nějakou pověst, která se k tomuto sídlu Přemyslovců váže? Vzpomeňte si také na jméno českého hudebního skladatele, který takto pojmenoval jednu ze svých symfonických básní. Pokud jste na Vyšehradě ještě nebyli, určitě se tam vydejte, za zhlédnutí stojí park se zbytky starého knížecího paláce, kostel sv. Petra a Pavla i hřbitov nazývaný Slavín, kde jsou pohřbeny slavné české osobnosti.

Použitá literatura :
Dorazil, Otakar : Poklady starověkého písemnictví, nakl. Josef Hokr, Praha 1947